

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ruimtelijk planningsproces regionaalstedelijk gebied Mechelen**Samenvatting**

De Vlaamse Regering stelde in 2008 een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan vast voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Mechelen. Zowel een deelplan van het GRUP, als gemeentelijke plannen die werden opgemaakt ter verfijning van het gewestelijk RUP en een verkavelingsvergunning werden aangevochten en vernietigd wegens het ontbreken van een plan-MER bij het gewestelijk RUP.

In 2016 is geopteerd om de procedure van een GRUP opnieuw op te starten met de opmaak van een plan-MER. Rekening houdende met het ontwerp plan-MER is een voorontwerp GRUP gemaakt, dat in december 2018 is voorgelegd aan een plenaire vergadering. Uit het milieu-onderzoek is gebleken dat het plan voor een aantal deelgebieden resulteerde in significant negatieve effecten op vlak van onder andere de luchtkwaliteit ten gevolge van het gegenereerd verkeer.

In april 2019 werd het plan-MER goedgekeurd, met daarin een aantal milderende maatregelen die zich situeerden op het vlak van programmareductie. Naar aanleiding van bijkomend overleg werden door de betrokken lokale overheden en initiatiefnemers fundamentele vragen gesteld over het goedgekeurd plan-MER. Deze vragen hebben aanleiding gegeven tot bijkomend diepgaand onderzoek naar specifieke aspecten, in overleg met diverse deskundigen. Hierbij werd vastgesteld dat het in het plan-MER gebruikte verkeersmodel technische fouten bevat die een effect hebben op de berekende verkeersintensiteiten, op de berekeningen en beoordelingen in de disciplines lucht, geluid, gezondheid en dus ook op de uiteindelijk geformuleerde maatregelen in de plan-MER. De conclusie van dit overleg en het bijkomend onderzoek is de vaststelling dat het plan-MER geen robuuste basis vormt om het planningsproces verder te zetten.

In overleg met de lokale besturen en betrokken initiatiefnemers is beslist om het lopende planningsproces stop te zetten, de goedkeuringsbeslissing van het plan-MER in te trekken en onmiddellijk de geïntegreerde planprocedure op te starten. Deze procedure biedt de mogelijkheid om andere instrumenten in te zetten om negatieve effecten te milderen. Met een bestuurlijk overleg op 10 maart 2020 is de procedure opgestart. De betrokken besturen zijn akkoord met de heropstart en zijn bereid mee hun verantwoordelijkheid op te nemen om tot een kwalitatief en gedragen plan te komen binnen de afgesproken termijn.

1. Historiek

Reeds in 2008 werd een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Mechelen definitief vastgesteld (BVR van 18/07/2008). Na definitieve vaststelling van het GRUP, werden verschillende procedures bij de Raad van State aangespannen tegen deelplannen van het GRUP. De Raad van State vernietigde in 2011 het deelplan Arsenaal-Douane. Reden hiervoor was dat er voor het deelplan geen plan-MER werd opgemaakt vermits de vertaling van de Europese richtlijn op dat moment nog niet was gebeurd. De Raad oordeelde echter dat de plicht die de SEA-richtlijn (de Europese Richtlijn Strategische Milieu Beoordeling) aan de lidstaten oplegt om onder meer plannen die aanleiding geven tot MER-plichtige projecten te onderwerpen aan een milieubeoordeling, voldoende duidelijk en nauwkeurig was om te kunnen aannemen dat deze bepaling directe werking heeft in de Belgische interne rechtsorde.

Daarnaast hebben de Raad van State en de Raad voor Vergunningsbetwisting om dezelfde reden een gemeentelijk RUP, opgemaakt ter verfijning van het gewestelijk RUP (Stuivenberg), en een verkavelingsvergunning in één van de deelgebieden (Maenhoevevelden) vernietigd.

Omwille van deze arresten is in 2016 geopteerd om de deelplannen die een juridische basis vormen voor MER-plichtige projecten te hernemen. Het traject dat de afgelopen jaren daartoe heeft gelopen, met name de opmaak van een plan-MER en de opstart van de GRUP-procedure, heeft geleid tot een goedgekeurd plan-MER en een voorontwerp GRUP.

Meer concreet werd op basis van het ontwerp van plan-MER een voorontwerp GRUP gemaakt, dat op 20 december 2018 werd voorgelegd aan een plenaire vergadering. Hiermee was aan de cumulatieve voorwaarden voldaan om het GRUP verder tot stand te laten komen volgens de toen gebruikelijke sequentiële procedure.

Rond dezelfde tijd bleek uit het plan-MER-onderzoek dat het voorgenomen plan voor een aantal deelgebieden resulteerde in significante effecten op vlak van onder andere luchtkwaliteit ten gevolge van het gegenereerd verkeer. Door de betrokken MER-deskundigen is onderzocht welke milderende maatregelen zowel het vastgestelde effect konden milderen als vertaalbaar waren in het GRUP (cfr. oude procedure). De uiteindelijk geformuleerde maatregelen situeerden zich op het vlak van programmareductie.

Naar aanleiding van bijkomend overleg en fundamentele vragen van de betrokken lokale overheden en initiatiefnemers over het goedgekeurd plan-MER zijn fouten aan het licht gekomen, met name twee technische fouten in het verkeersmodel. Deze hadden hun effect op de berekende verkeersintensiteiten maar secundair ook op berekeningen en beoordelingen in de disciplines lucht, geluid, gezondheid, ...en dus ook op de geformuleerde maatregelen. In consensus werd dan ook geconcludeerd dat het, weliswaar goedgekeurde, plan-MER geen robuuste basis vormt om het planningsproces verder te zetten. Ook zijn deze fouten niet eenvoudig recht te zetten gelet op de gevolgen ervan binnen verschillende disciplines, waardoor een volledig nieuw plan-MER noodzakelijk is. Bovendien biedt een herneming volgens de nieuwe geïntegreerde planprocedure de kans om andere instrumenten in te zetten om eventuele negatieve milieueffecten op een efficiëntere en effectievere wijze te milderen.

De goedkeuring van het plan-MER werd door het team Mer van het departement Omgeving ingetrokken met akkoord van de initiatiefnemer. Aangezien het plan-Mer een voorbereidende rechtshandeling is, heeft deze intrekking geen directe rechtsgevolgen voor derden. De intrekking gaat in bijlage bij deze mededeling.

2. Opzet nieuw geïntegreerd planningsproces

De ruimtelijke plandoelstelling betreft het voeren van een stedelijk ruimtelijk beleid, waarbij ruimte wordt gecreëerd voor bedrijvigheid, wonen en andere stedelijke functies, maar waarbij ook sterk wordt ingezet op de versterking van het groenblauwe netwerk door het creëren en uitbreiden van stads(rand)bossen en het behouden en verder versterken van groene ruimtes en ruimte voor water in de geplande nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast verhogen we de leefkwaliteit in het stedelijke gebied door binnen de verschillende deelgebieden in te zetten op een duurzame vorm van stedelijke mobiliteit (m.i.v. bereikbaarheid, locatie- en parkeerbeleid) en er leefmilieu en ruimtelijk beleid te verenigen. Het nieuwe planningsproces wordt opgevat als een geïntegreerd planningsproces met een wisselwerking tussen de ruimtelijke plandoelstelling en de hieraan gerelateerde mobiliteit, in lijn met de strategische visie BRV.

In samenhang met de ruimtelijke plandoelstelling zal ook worden ingezet op een verduurzaming van de mobiliteit, met een focus op de verkeersgeneratie die gerelateerd is aan de verschillende planonderdelen van het GRUP. Deze “mobiliteitsdoelstelling” kan bestaan uit een te ontwikkelen programma van maatregelen op vlak van mobiliteit gerelateerd aan het ruimtelijk programma van het GRUP, waarbij gestreefd wordt naar een significante verbetering van de mobiliteits- en luchtkwaliteit ten gevolge van voorliggend plan. Er wordt bekeken hoe dit programma van maatregelen kan worden ontwikkeld, uitgevoerd en gemonitord in samenhang met het ruimtelijk programma.

De nieuwe geïntegreerde procedure plan-MER-RUP biedt ruimere mogelijkheden dan in de vroegere sequentiële aanpak om milderende maatregelen te verankeren onder meer via verordeningen of overeenkomsten.

3. Planproces en timing

De voorgestelde processtructuur is zo opgezet dat het geïntegreerde planningsproces wordt getrokken door een beperkt planteam, waarin naast het team Mer en ruimtelijk planners van het Departement Omgeving ook de ambtenaren van lokale besturen vertegenwoordigd zijn. Zij zijn in team verantwoordelijk voor de inhoud, kwaliteit en voortgang van het proces en voor de organisatie van de participatie. Zij garanderen ook de kwaliteit van de milieubeoordeling en de andere vereiste sectorale toetsen.

Het planteam koppelt terug met een bestuurlijk overleg, waarin de lokale besturen vertegenwoordigd zijn, en met technische werkgroepen waarin deskundigen zetelen van zowel de Vlaamse administraties en de lokale besturen als van gekende ontwikkelaars.

De timing is zo opgezet dat de start- en procesnota zullen voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering voor goedkeuring voor het zomerreces van 2020. Na een inspraakperiode hierover kan de scopingnota worden opgemaakt, waarna de ruimtelijke uitwerking en het milieuonderzoek kunnen uitgevoerd worden. Dit moet leiden tot een voorlopige vaststelling van het ontwerp GRUP na het zomerreces van 2021 en een definitief vastgesteld GRUP in het voorjaar van 2022.

Op 10 maart 2020 is een eerste bestuurlijk overleg doorgedaan. Er was een akkoord over de grote lijnen van de voorgestelde aanpak en timing. Gezien de maatregelen in zake het Covid 19 virus gaat ook extra aandacht naar alternatieve vormen van inspraak en participatie binnen het vooropgestelde tijds kader.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhail DEMIR